

Az iparfejlesztés útjai.

Alból az alkalomból, hogy az iparostanonek oktatás intenzívebbé tétele szempontjából, a kereskedelmi kormány szakoktatással egybekötött tanonc iskolát és ezzel kapcsolatosan tanonc-otthonát akar felállítani, vetődött fel ismételt *Kecskeméti* Antal lakatos mesterünk részéről az iparfejlesztés nagy eszméje. Azért említem, hogy ismételt, mert az utóbbi 2—3 évtizedben az iparosok között s különösen az ipartestületfejlesztés nagy eszméje. Azért említem, hogy szágos iparoskongresszusokon annyiféle iparfejlesztési módozatról tettek már említést és terjesztettek a kormány elé javaslatot, hogy azok számát csak az Isten tudja.

Az iparfejlesztésnek egyik leghathatósabb, vagy legnélkülözhetlenebb alapfejtétele tényleg a tanoncoktatás; mert hiszen természetesen, hogy a fejlődésben levő gyermeket ép úgy kell irányítani, gondozni, mint a fiatal fát s csak akkor válik hasznos tagjává a társadalomnak, ha azokat az éveket, amelyeket a műhelyben szakmájának a legapróbb részletekig való elsajátításával tölt, kiegészíti az iskolában szerzett tudással. Mert az egyszer megdönthetetlen tény, hogy az az iparos, aki bármennyire megtanulta, tudja és érti is a mesterségét, de az írás-olvasás mesterségét nem sajátította el, arra kevés gondot fordított, ipari téren nem fog valami nagyot alkotni. Talán még az önállóságig sem viszi, hanem mint ipari munkás, vagy pedig mint gyári munkás a tömegtermelésnek lesz egy géprésze. Azt is mondhatnám, hogy csak az az iparos boldogul, aki egyúttal jó kereskedő is, aki az általa előállított iparcikknek piacot is tud teremteni.

Ami az iparoktatásnak a tanonciskolai részét illeti, megállapíthatjuk, hogy bizony az hiányos, hogy a tanoncoktatás csak a nagyobb városokban van valamelyes módon megoldva, ahol megfelelő tanerők is vannak. Itt is csak a férfitanoncok részére van az iparostanonciskola szervezve, míg a képesített mesterségben alkalmazott női tanoncok, akik pedig ma már meglehetősen nagy számban vannak, iskolázottság nélkül szabadulnak fel segédeké. Az is tény, hogy az a kevés idő, ameddig az iparostanonc az iskolát látogatja, oly rövid, hogy az alatt valami nagy eredményt elérni alig lehet, ha még tudjuk azt is, hogy ma az ipari pályára leginkább oly gyermek-anyag kerül, akik még az írní-olvasással is hadilábon vannak. Ennek pedig nem az iparostanonciskola, hanem a magas kormány az oka, mert a *népoktatási törvényünk, mint sok más*, — csak papiroson van meg, a gyakorlati életben azonban csak nagyon hiányosan van átültetve.

Kecskeméti Antal urnak arra a megjegyzésére, amelyben azt mondja, hogy a kereskedelmet és ipart irányítani, fejlesztését előmozdítani és uttörőként szerepelni a kereskedelmi és iparkamarák hivatása, az a válaszom, hogy annak a nagy ipartelepnek a létrehozásához, amelynek ma Kecskeméti Antal lakatosmester a tulajdonosa, a kereskedelmi és iparkamarának, vagy akár ipartestületnek, államnak vagy városnak nagyon kevés köze van. Azt nem kellett irányítani; mert ha talán más vagy mások irányították volna, nem lenne oly hatalmas ipartelep.

Ha azonban az ország összes ipartestületeinek számtalanszor hangoztatott sérelmei, amelyek ugyancsak számtalanszor lettek már a mindenkori kormányoknak felterjesztés alakjában tudomásukra hozva, orvosoltattak volna, bizonyára kevesebb lenne az okunk iparfejlesztési politikánkról oly szigorú kritikát gyakorolni.

Hogy többet ne említsek, az 1884. évi XVII. t.-cikk életbeléptetése után — ez a törvény az iparosok megkérdezése nélkül készült, — rövid időre országos felzudulás volt; mert minden iparos érezte, hogy a

törvény olyan békót rakott az iparosok kezére, amely az ipar fejlődését nemhogy elősegítene, hanem lépten-nyomon bénítja.

Az ipartörvény csak mézes madzagot húzott az iparosok szája előtt. Így például az ipari kvalifikációból annyit, hogy a tanult iparosok ipartüzését képesítéshez kötötte, a nem tanultakét pedig nem. A tan- és munkaviszonyt rendezte úgy ahogy. Beállította a békéltető intézményt, amely még a legjobban bevált. Az önkormányzati ipartestületeket nem kötelezőleg, csupán fakultatíve állította fel és azokat az átruházott hatósági teendőikkel bőven ellátta, de hatósági jogkör nélkül. Az iparfejlődés keretétől szolgáló törvény hiányai csak akkor tűnnek fel egész meztelenségükben, ha az ipar fejlesztése szempontjából valami készül. Ime, ipart akarunk fejleszteni szakirányú tanonciskolák felállításával, azonban az ahhoz megkívántató legelemibb kellék, a *népoktatási törvény még ma sincs végrehajtva*. Bár a népoktatási törvény kívül esik az ipartörvény rendelkezésein, ebben a vonatkozásában azonban az iparosságot elég közelről érinti.

Iparfejlesztéshez intézményes biztosítékok és biztosított jogok kellenek, amelyekért immár három évtized óta hiába zörget az ország iparosközönsége.

Ismétlem, hogy én az ipar fejlődését és a jobb jövőbe vetett hitet az 1884. évi ipartörvény revíziójától remélem és ha majd ismét alkalom kínálkozik az ország ipartestületeinek (valószínűleg ez év nyarán) arra, hogy elmondhassák kívánalmaikat, mi is el fogjuk ismételni azt, amit már eddig többször szágos iparos kongresszusokon hangoztattunk, sőt külön feltételekben is megteztünk. Hogy mit akarunk az ipartörvény keretében az iparosság javára biztosítani, azt ily szűk keretben elmondani alig lehet. Nagyjában azonban megemlítem azokat a kérdéseket, amelyekkel mi foglalkoztunk; megemlítem azért, hogy azoknál az iparosoknál, akik hivatva vannak az ország iparos tanácsában is részt venni, a mostani tapasztalatok mellett az eddi elfoglalt megállapodások se menjenek feledésbe.

Az eddigi kívánalmak között kifejezést adtunk annak, hogy az 1884. évi XVII. t.-c. 4. §-ában foglalt képesítés elvének hatályosabbá tétele céljából a segédi szakbavágó munkával való foglalkozás két év helyett legalább három évi gyakorlás által állapíttassék meg. Hogy a törvény 6., 7., 8. és 47. §-ai hatályon kívül helyezzessenek és mindazok a törvénytörzások módosíttassanak, amelyek ezekkel összefüggnek és a képesítés elvének érvényesülését akadályozzák. Az iparostanoncok a tanviszony lejártakor szakvizsga letételére legyenek kötelezhetők; továbbá hogy a törekvő segédek az ipartestület kebelében alakítandó bizottság előtt szakvizsgát tethessenek, hogy ez alapon képességük megfelelő oklevél által igazoltassék. Hogy az ipartestületeknek országsszerte városokként, községként és ott, ahol arra kellő számú iparosok nem volnának, járásonként kötelezőleg való létesítése elrendeltessék; elrendeltessék az is, hogy minden képesítéshez kötött ipart üző és oly gyáros, aki ipartelepén képesítéshez kötött iparos segédekkel állandóan alkalmaz, az illetékes ipartestület kötelekébe belépni tartozzék. Az ipartestületek hatásköre akként terjesztessék ki, hogy az iparigazolvány iránti beadványok a képesítéshez kötött iparosokra nézve az ipartestületek által, ezek véleménye kíséretében terjesztessenek az iparhatóságok elé és hogy az ipartestületek — a kebelükbe tartozó képesített iparosokra nézve, a törvényben meghatározandó iparkihágási ügyekben oly hatósági jogokkal ruháztassanak fel, amelyek most az elsőfoku iparhatóságokat illetik meg.

Ami már most a helyi iparfejlesztési ak-

ciót illeti, a jelen viszonyok között két dolgot tartok nagyon lényegesnek. Az egyik az, hogy a város maga kezdjen és folytasson iparpolitikát. Hogy a város keressen és találjon módot arra, hogy akár vidéki, akár külföldi gyárosok itt telepedjenek le, mert kétségtelen igazság az, hogy mentül több gyárkémény emelkedik egy városban, annál virágzóbb annak ipara és annál boldogabb annak a lakossága. A város hatósága pedig — ha egy gyáralapításról van szó, — ne állítson százfőle akadályt a gyártulajdonos útjába. Épen a helyi ipar ily irányú fejlesztése szempontjából tartom én is elsőrendű szükségletnek azt, amit Pálffy Dániel ipartestületi elnök a június 4-én megjelent cikkében hangoztat, hogy a város törvényhatósága által megszavazott iparos tanácsnoki állás, iparügyekhez érzékkel és ambícióval rendelkező férfival minél előbb töltesse be.

A másik dolog, amit szintén igen fontosnak tartok a helyi ipar fejlesztése szempontjából, a *Balkán felé való gravitálás*. Minden kellékünk megvan ahhoz, hogy Szege kiviteli központ legyen. A közelség, a kifogástalan vasuti és vízi összeköttetés stb. Igaz, hogy ma még az ezen irányú iparpolitikánk utjában áll a háború, a mennyiben a megszállott területek megközelítése lehetetlen, de az is, hogy iparosaink legnagyobb része ma még katonai szolgálatot teljesít. Ha azonban a háború viharja el fog ülni és a békés munkálkodás ideje elérkezik, módot kell keresnünk arra, hogy iparosaink akár egyenként, akár csoportonként vagy szakmánként beutazhassák a keletet. Hogy tapasztalatokat szerezzének arról, mit és mily nyersanyagot lehet feldolgozás végett behozni, mire van a tőlünk keletre élő népeknek szükségük, mit bírnának tömegtermelés után előállítva, exportálni.

Bózsó János,
ipartestületi titkár.

JUANSIKKAI MERÉNYLET ÁLDOZATA.

Kopenhága, június 10. Moszkvai lapok pekingi távirata szerint Juansikkai elnök halálának híre rendkívül meglepte az egész várost. A lakosságot pánik fogta el. Számos család elhagyta Pekinget, mert zavaragástól és mérszárlástól félt. Megállapították, hogy Juansikkai gyilkos merénylet áldozata. Már tizennégy nappal ezelőtt nyilvánosságra került, hogy az elnök ételébe mérget keverték. Azóta rendkívül elővigyázatos volt. Pekingben az a hír terjedt el, hogy a gyilkos közvetlen közelből valami erős mérget fecskendezett Juansikkai testébe. A mérge rögtön hatott s előbb megbénította az elnök jobb oldalát és nyelvét. Megkíséreltek ugyan mindent, hogy megmenthessék Juansikkai életét, azonban hiába. Bizonyosra veszik, hogy japán felbujtásra követték el a merényletet. Juansikkai politikai végrendeletet hagyott hátra, amely azt tartalmazza, hogy miképpen lehetne rendezni a jelenlegi viszonyokat, amelyek annyira megrendítették Kínát.

KÖNYVET A HARCTÉRRE!

Az Országos Hadsegélyző Bizottság és a Magyar Szent Korona Országainak Vöröskereszt Egylete könyveket, füzeteket, képes újságokat kér a harctéren levő katonák részére.

A küldemények a Vöröskereszt Szere-tetadomány-osztályhoz (Budapest V., Lipótkörut 1.) címzendők.

A kir. posta bérmentesen szállítja a csomagot, ha ráírjuk: „Szeretetadomány a harctéren levő katonák számára.”